

Gyűjtő: ZENTAI TIRKDE
Gyűjtés ideje: 1998.

--	--	--	--

TART.: TELEPÜLÉS ÉS ÉPÍTKEZÉS
SOMOGY MEGYE NÉPMŰVELÉSÉNEK C. KÖTET
SZERKÖRÖSSZA

7 lap

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

FOLKORAJZI MUTATÓ: Somogy megye
SZAKMUTATÓ: F.
XXXIII.

LELTÁROZÁS:

Zentai Tünde

Település és népi építészet (Szinopszis)

I. A település képe és története

A somogyi településhálózat napjainkban
Kaposvár, falu, város, mezőváros

A településhálózat középkori gyökerei
A településhálózat kialakulása a honfoglalás után
Falvak, puszták, nemzeti központok
A települések alkata
A települések száma

A későközépkori településrendszer
A falurendszer és a feudális határhasználat rögzülése
A szabályos alkatú utcás falvak általánossá válása
Szabálytalan belsőségű települések
A városodás folyamata
A falvak pusztásodása, a településszám csökkenése,
A falurendszer kikristályosodása

A kora újkori változások
A török hódoltság hatása: a falvak "futása", a településhálózat föllazulása

A 18. századi konszolidáció
A háborúk utáni újjáépítés
Betelepítések, migráció
A népességrobbanás hatása: a falvak halmazosodása
Megosztott települések, szálláskertek
Településregulációs törekvések s azok hatása
Szőlőhegyi szórványok

A 19. századi településrendezések
A szabályos utcás falvak dominanciája
A szálláskertesség lassú elhalása

A 19. századi somogyi falvak képe
Falutípusok
Faluközpont
A falvak településformái, alakzatai
A belteketelek, és építményei -utalás a történeti előzményekre

2

Udvartípusok
Kerítések, kutak, árkok, utak

A hagyományos formák átalakulása a 20. században

II. Falusi építészet

A somogyi ház a magyar népi építészet térképén

Utalás a somogyi népi építészetkutatás fontosabb eredményeire

Az épületek falanyaga és szerkezete

Állapotrajz a népművészet virágkorában, a 19. században

Táji különbségek, faépítkezés, szilárd falazatok

Történeti előzmények: középkori és 18. századi állapotok

A falanyag 19. századi változásai és formái

Favázás falak

Földfalak

A téгла szerepe

A ház építője

A tetőszerkezet

Technika és forma

Tetőváz

Szelemenés tetők

Szarufás tetőváz

Székes tető

Tetőforma

A tető fedése

szalmafödelek

nádfedés

zsindely

cserép

A földém megoldásai

(Mindez a történeti és néprajzi adatok tükrében)

Alaprajz és tüzelőszerkezet

Az egyhelyiséges füstősház emlékei

A ház bővülése a középkor végén és az újkorban

A kályha szerepe: a szoba és a füstökonyha elterjedése

Az újkori lakóház helyiségei

A bejárat

A szoba tüzelőberendezései

a kályhák

a kemencék

a takaréktűzhely

A füstökonyha tüzelői

A konyha füsttelenítése

A kémény elterjedése

szabakémény

mászókémény

A kéményes konyhák tüzelői

A bejárat rendszer változása a kéményes konyha elterjedésével

Alaprajzi változatok

A tornác történeti emlékei

Fatornácok

Falazott tornácok

A ház nyílásai

Ajtók

Ablakok

Füst- és szellőztető nyílások

A parasztház padlója

A ház díszítése

A díszítés múltja

A történeti stílusok hatása

A faházak külső megjelenése

Az oromfal kiképzése és díszei

A tornácoszlopok faragása

Vakolatarchitektúra az oromfalon és a szilárdfalú épületek tornácain.

A falazott tornác változatai

Gazdasági épületek

Az udvar épületei

Kamrák

Istállók

Pajták

Terménytárolók

Disznóólak

Tyúkólak

Határbeli építmények

Pásztor- és csószkunyhók
Pincék és préházak

A felsorolt építmények típusai, történeti, szerkezeti változásai.

Befejezés

A 19. századi polgorosulás, különösen az ipari forradalom hatása a népi építészetre
A tradíció elmúlása, népi építészeti hagyomány a 20. században.

Zentai Tünde

III. Település és építkezés (Somogy népművészete)

FOTÓJEGYZÉK (Ez a 2., az 1. nem érvényes. H)
(előzetes)

Fekete-fehér:

1. Talpasház, Csököly, Balassa M. Iván (=Balassa)
2. Talpasház, Rinyakovácsi, Balassa
3. Tájkép mocsári tölgy alatt delelő kondával, Lantos Miklós (=Lantos)
4. Somogydöröcske távlati képe. Kankovszky Ervin 1925. Néprajzi Múzeum F
(továbbiakban: EA) 56931
5. Bonnya a dombos tájban. Ébner 1926. EA 57219
6. A külső-somogyi dombság Balatonendréd látképével, Lantos
7. Balatoni berek magyar gulyával Táskanál. Ébner 1926. EA 57145
8. Drávai halásztanya Barcsnál, Ébner 1926. EA 57082
9. Szőlőhegyi részlet zsilipelt présházzal, Segesd, Alsóhegy, Balassa
10. Szuloki német házsor 1926-ban, Ébner EA 57049
11. Falukép libákkal, Törökkoppány, Ébner 1926 EA 57225
12. A csorda kihajtása Törökkoppányban 1926-ban. Ébner EA 57224 *Csuhgás szür Kuba*
13. Templom német viseletbe öltözött emberekkel, Ecsény, EA 57191 *Ede*
14. Béreslakások Gerézdpusztán 1926-ban. Ébner EA 57220
15. Fonott fal szerkezete, Zselickisfalud, Lantos vagy
Zs.kisfaludi talpas pince sarka hasított fonással. Ébner 1931. EA 64981
16. Talpas, vázas karós sárfal szerkezete, Darány, Balassa
17. Talpasház sarokoszlopa viseletes gazdával, Törökkoppány 1926. Ébner, EA 57236
18. Füstősház padlása belülről, Zselickisfalud, Lantos
19. Zsúpfedél belülről, Szenna, Lantos
20. Rövid pallókból készült födém, Szenna, Erdélyi Gábor
21. Füstősház fatornáca három bejárati ajtóval, Nagydobsza, Baranya m., Lantos
22. Zamárdi ház oszlopos tornáccal, ollóskerttel, Lantos
23. Magyarlukafa, német ház, Ébner 1931 EA 65054
24. Istvándi lakóház, Balassa
25. Földfalú ház Somogyszobon 1882-es évszámmal, Balassa
26. Utcafrontos házak Somogyszobon, Balassa
27. Faverandás és tornácos német ház Kötsén, Lantos
28. Udvari homlokzat falazott verandával, Szulok, Lantos

29. Falazott oszlopú lopott-tornác, Zamárdi, Lantos
30. Ives-oszlopos tornác, Andocs, Lantos
31. Utcai homlokzat, Látrány, Lantos
32. Párososzlopú tornác, Látrány, Lantos
33. Íves-mellvédes tornác rokkás viseletes lányokkal (tót), Potony, Ébner 1926. EA 57038
34. Rátétes kétszárnyú ajtó, Karád, Lantos
35. Templomajtó részlete, Som, Lantos
36. Füstökonyha ajtaja rácsos füstnyílásokkal, Lakócsa, Zentai
37. Talpasház füstökonyhájának ajtaja cserénnyel + asszony gyermekkel. Kadarkút, Ébner 1931. EA 65080
38. Füstökonyha-belső, Szenna, Ébner 1931, EA 64947
39. A füstökonyha tűzhelyei, Szenna, Lantos
40. Szemeskályha, Somogyszentpál, Lantos *részlet*
41. Csökölyi szemeskályha részlete, Lantos *márciánól 1912. Danjanich u. 16.*
42. Szabadkéményes konyha, Zamárdi, Lantos *szemeskályha*
43. Német konyhabelső kemencével, sok kerámiával, Ecsény, Ébner 1926. EA 57200
44. Szobabelső takaréktűzhellyel, Bedegkér, Lantos
45. Zsilipelt disznóól és veremólak, Szenna, Balassa
46. Pajta-fészer-ól zsúp fedéllel, Zselickisfalud, Ébner 1931, EA 64992
47. Gúzsolt cölöpkerítés szántalpas kapuval, Csököly, Zentai
48. Kávás kút horoggal, Szenna, Zentai
49. Bodonkút kávéja, Bárdudvarnok, Szerászlópuszta, Ébner 1932. EA 66634
50. Galambdúcok, Vízvár, Lantos
51. Pincebelső, Tapsony, Lantos vagy
Boronapince belseje férfivel, Zselickisfalud, Ébner 1931. EA 64946
52. Kölkes fazár, Zselickisfalud, Ébner 1931. EA 64987
53. Előkamrás nádas pince a marcali szőlőhegyen, Balassa.
54. A 18. századi szalacsikai dézsmapince, Lantos
55. Boronapince a szennai múzeumban, Balassa
56. Gabonás kas, Berzence, Lantos
57. Méhes, Karád, Lantos

Színes fotók:

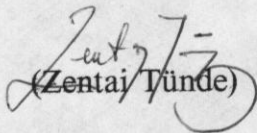
1. Szennai templombelső, Lantos
2. Festett kazetta sellővel, Szennai templom, Lantos
3. Festett kazetta felirattal, Szennai templom, Lantos
4. Szemeskályha, Szenna, Árpád u. 38, Lantos
5. Múzeumi látkép a templommal, Szenna, Lantos
6. A rinyakovácsi ház, Balassa

7. A csökölyi ház, Balassa
8. Ablak muskátlival, Szenna, Balassa
9. Csökölyi szobabelső a Malonyaiból, Lantos
10. Erdős somogyi tájkép, Lantos

A fenti lista nem végleges, kiegészítem még a Rippl-Rónai Múzeumban megtekintett néhány régi fotóval. Egypár fekete-fehér képet színes fotóra cserélek, és a képek számát 50-60 darabra csökkentem majd, mert sok egészoldalas fényképet tervezek.

A jelenlegi jegyzék a szerkesztők tájékoztatását szolgálja. A képaláírás nem végleges. Kérem, a megadott EA-fotók munkaképeinek megrendelését.

Szentendre 1998. nov. 9.

(Zentai Tünde)